

Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה לשבת ויגש תשס"ט בנושא:

צום עשרה בטבת גם להצלחת צה"ל, שמירת הדרום ולגשמי ברכה

מאת הרב דוד אברהם ספקטור

שבת שלום. השבוע ביום שלישי צום עשרה בטבת. נשאלתי ע"י אחד מבני הקהילה אם יש להוסיף תענית על עצירת הגשמים וגם על המלחמה בדרום? אשתדל לברר את הנושא. מסופר (מועדי הראי"ה עמ' תקמט, תקנ) שלפני שנים נפל בראש חודש תמוז ספר תורה באיזה בית כנסת בארץ. הגבאים באו בשברון לב לרב אי"ה קוק והוא פסק להם לקבוע צום בבית-כנסת זה, אבל לא מיד. יש לחכות ולהכריז על צום י"ז בתמוז גם כצום על נפילת ספר התורה הזה. כמקור לפסק הזה, הביא הרב קוק אחת הקינות בתשעה באב המתחילה במילים 'מי יתן ראשי מים', שזו קינה על טבח הצלבנים ביהודים בשנת תתנ"ו בערי גרמניה שפירא ורמיזא מנגצא, הנקראים על שם האות הראשון ערי שו"ם. בקינה שחוברה ע"י ר' קולנימוס בן יהודה מופיע: "כי שקולה הריגתם... כשריפת בית אלוקינו... וכי אין להוסיף מועד שבר ותבערה". זאת אומרת למרת גודל האסון אין להוסיף מועד, יום צום על השבר והתבערה, אלא אותו צום תשעה באב על חורבן הבית, משמש גם כצום על הטבח של מסעי הצלב. וכן מובא בנפש הרב (עמ' קצח), שכך היה משיב הרב יוסף דב סולוביצקי לאלה שהציעו אחרי השואה לקבוע יום אבל לחורבן יהדות אירופה. "ע"פ מה שאנחנו אומרים בקינה לתשעה באב שנתחברה על קדושי אשפירא, ורמיזא ומנגצא, 'אין להוסיף מועד שבר ותבערה', כלומר דהאבילות דתשעה באב כוללת בתוכה לא רק האבילות על חורבן הבית אלא על כל הפוגרומים ועל כל החורבנות של כל שנות הגלות כולה". ונראה שלפי הכלל הזה קבעה הרבנות הראשית לישראל שעשרה בטבת שהוא תענית על תחילת חורבן ירושלים, על המצור על ירושלים, גם יחשב כיום הקדיש הכללי לקרבנות השואה שלא נודע יום מיתתם, היארציית שלהם. הרמ"א (יו"ד שעו, ד) כותב שביארציית יש לצום: "מצוה להתענות ביום שמת אב או אם". אולם למעשה כותב גשר החיים (לב, ז): "רבים מקילים כשגומר בו ביום מסכת, שאינו מתענה. "ולכן ביארציית על אלה שלא נודע יום מיתתם בשואה, חייבים לכתחילה לצום. אבל לא הוסיפו צום אלא אותו צום עשרה בטבת גם מועיל כתענית על אלה שנספו בשואה. בזמן עצירת גשמים גזרו חכמים סדר של 13 תעניות-ציבור החל מראש חודש כסלו. וכתב התשב"ץ (ח"ב סי' י"א, מובא בשערי תשובה תקעה, ב): "ב"ד שרצו לגזור תענית על הגשמים ונזדמן שהיה יום א' עשרה בטבת, עולה להם יום א' שהוא עשרה בטבת במקום יום שני". זאת אומרת שבעשרה בטבת גם צמים בגלל תחילת המצור על ירושלים וגם בגלל עצירת הגשמים. וכן השבוע ביום שלישי בעשרה בטבת יש להחשיב את הצום גם כתענית על עצירת גשמים, אף שירדו גשמים, אבל עדיין אין מספיק מי שתיה בכנרת לכל אוכלוסיית ישראל. וכן פסק השלחן ערוך (תקעה, ח): "ואם אין להם מים לשתות, מתענין על הגשמים בכל עת." נוסף לכך גם בעת מלחמה היו צמים. וכן נפסק בשלחן ערוך (תקעו, א): "כשם שמתענים ומתריעים על הגשמים כך היו מתענים על שאר הצרות, כגון גוים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל." לכן לאור המצב נקדיש את התענית בעשרה בטבת גם להצלחת צה"ל במלחמה בדרום וגם להמשך גשמי ברכה שימלאו את הכנרת, מאגר מי השתיה של עם ישראל, עד הקו העליון. בין מנחה למערב ביום שלישי, בעשרה בטבת נקיים כאן בבית-הכנסת עצרת תפילה, כפי שכותב הרמב"ם (תעניות א, א): "מצות עשה מן התורה לזעוק על כל צרה שתבא על הצבור". ולבנו ותפילתנו בשעה זו עם תושבי הדרום, אשדוד, אשקלון, שדרות, אופקים, נתיבות, באר שבע וכל ישובי עוטף עזה שיזכו לשבת לבטח בארצנו. ברכת חזק ואמץ לחילי צה"ל שנלחמים על שלום ערי ישראל. הקב"ה ישמור את חיילנו וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם.

בעל המלחמות, יצמיח ישועות ואור חדש על ציון תאיר לכולנו במהרה בימינו.